

ЯЗЫК И СОЦИУМ

**Материалы X Международной
научной конференции**

**Минск,
15 – 17 октября 2015 г.**

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ЯЗЫК И СОЦИУМ

**МАТЕРИАЛЫ
Х МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

Минск, 15–17 октября 2015 г.

Минск
«Колорград»
2016

УДК 81'27(082)

ББК 81я43

Я41

Редакционная коллегия:

доктор филологических наук, профессор *И. С. Ровдо* (председатель);
доктор филологических наук, профессор *Д. Г. Богушевич*;
доктор филологических наук, профессор *Н. Б. Мечковская*;
доктор филологических наук, профессор *И. Ф. Ухванова-Шмыгова*;
доктор педагогических наук, профессор *Ф. М. Литвинко*;
кандидат филологических наук, доцент *Л. Ф. Гербик* (отв. редактор)

Язык и социум : материалы X Междунар. науч. конф., Минск, 15–
Я-11 17 октября 2015 г. / редкол.: И. С. Ровдо (пред.) [и др.] ; под общ. ред.
Л. Ф. Гербик. – Минск : Колорград, 2016. – 330 с.
ISBN 978-985-7148-34-9.

Сборник содержит материалы Международной научной конференции, посвященной различным аспектам взаимодействия языка и социума.

В сборнике представлены работы, касающиеся исследований языковой политики, языковой ситуации и проблем билингвизма, социокультурных аспектов структуры языка, методологии дискурс-исследований, языка СМИ, социального и национального в аспекте художественного восприятия, вопросов межкультурной коммуникации и преподавания русского языка как иностранного.

Для филологов, культурологов, социологов, философов.

УДК 81'27(082)

ББК 81я43

ISBN 978-985-7148-34-9

© Оформление. ЧПТУП «Колорград», 2016

<i>Шацёр-Шалюта С. А.</i> Спосабы передачи назваў на блізкароднасных мовах (на прыкладзе фірмонімаў Беларусі)	107
<i>Шеверинова О. В.</i> Номинативные особенности ономастикона в творчестве В.В. Быкова и В.П. Астафьева.	110

Секция 2. Язык. Сознание. Коммуникация

<i>Балахонская Л. В.</i> Стратегия агрессивности в рекламной коммуникации	114
<i>Гецэвіч Ю. С., Качан Я. С.</i> Распрацоўка аўтайнфарматара для паліклінік	117
<i>Долбик Е. Е.</i> Реализация метаязыковой функции в жанре спортивного репортажа	121
<i>Земляник Т. В.</i> Речевые стратегии и тактики воздействия на адресата в эпистолярных текстах Б. Пастернака	125
<i>Падпорынава Л. С.</i> Адметнасці фарміравання семантыкі каранёвых марфем у складзе заходнеславянскіх дыялектных фітонімаў	128
<i>Ковалевская Е. Ф.</i> Информационное наполнение интернет-ресурса	131
<i>Мерчи А. П.</i> Языковая ткань рассказа Дж. Лондона А. И. Куприна: общение персонажей и авторский текст	135
<i>Овчинникова Н. Н.</i> Кросс-культурный аспект когнитивных стилей	139
<i>Савчук Т. Н.</i> Имплицитные компоненты в аргументативном дискурсе: проблемы реконструкции	142
<i>Салими Абдолмалеки К.</i> Терминологические фраземы с обозначениями времени в русском языке	146
<i>Стеванович Р. И.</i> Концептуализация представления «Препятствие» в эвристической мыслительной деятельности (на материале русского и английского языков)	150
<i>Щербин В. К.</i> Когнитивная лингвистика и инфокогнитивная дидактика: проблема междисциплинарных взаимодействий	153

Секция 3. Метафора в языке и в разных видах искусства

<i>Азарова Ю. О.</i> Философия метафоры П. Рикера	158
---	-----

2. Ашурова, Т. Г. Понятие агрессии в русской языковой картине мира XX–начала XXI столетия / Т. Г. Ашурова // Сайт Сибирской ассоциации лингвистов-экспертов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://siberia-expert.com/news/ponjatie_agressii_v_russkoj_jazykovoj_kartine_mira_khkh_nachala_khkhi_stoletija/2011-05-21-189. – Дата доступа : 09.03.2016.

РАСПРАЦОЎКА АЎТАІНФАРМАТАРА ДЛЯ ПАЛІКЛІНІК

Ю. С. Гецэвіч, Я. С. Качан
(Аб'яднаны інстытут праблем інфарматыкі НАН Беларусі)

Уводзіны

Задача стварэння аўтаінфаматара ўзнікла ў сувязі з развіццём і ўкараненнем у айчынныя паліклінікі электроннай сістэмы eMedico, распрацаванай у АІПП. Сістэма eMedico аўтаматызуе ўлік супрацоўнікаў паліклінікі, запісаных на прыём пацыентаў, выдадзеных талонаў і закрывае мноства бізнес-працэсаў, якія раней выконваліся ўручную.

На практыцы высветлілася, што пацыенты часцяком забываюць ці свядома не прыходзяць на прыём па атрыманым талоне. Такая сітуацыя выклікае прастоі ў працы кваліфікованых спецыялістаў і дарагога абсталявання. Такім чынам, губляеца час, які мог бы быць заняты іншымі пацыентамі, інкія чакаюць сваёй чаргі. У сувязі з гэтым было прынята рашэнне распрацаваць аўтаматычную сістэму нагадванняў пацыентам аб запісе на прыём. Миркуеца, што створаны аўтаінфаматар будзе: 1) апавяшчаць пацыентаў шляхам галасавых званкоў на мабільныя і стацыянарныя тэлефоны, 2) расылаць SMS-паведамленні, 3) атрымліваць зваротную сувязь ад пацыентаў з пацвярджэннем прыходу на прыём або адмовай ад візіту.

Сучасны рынак аўтаінфаматараў презентуе карпаратыўныя рашэнні, якія адразніваюцца па сферах прымянея, тэхналогіях распрацоўкі і ўмовах выкарыстання. Неабходнасць стварэння яшчэ аднаго аўтаінфаматара звязана з яго спецыфікай, уключаючы 1) цесную інтэграцыю з ужо ўкаранёной у паліклініку сістэмай eMedico, 2) прыватнасць дадзеных аб пацыентах, 3) механізм фарміравання галасавых паведамленняў з набору загадзя агучаных фрагментаў. Спецыялізаваны інфаматар павінен дазваляць аператыру агучваць (з прыцягненнем дыктараў) імёны і прозвішчы новых лекараў-спецыялістаў, атрымліваць і сістэмы eMedico звесткі аб талонах, фарміраваць паведамленні для напамінкаў з агучаных або тэкставых фрагментаў, а затым выконваць іх выдачу ў сетцы стацыянарнай і сотовай сувязі.

1. Агульная архітэктура аўтаінфарматара

Тэхнічна аўтаінфарматар ствараецца як настольны дадатак пад аперацыйную сістэму Windows пачынаючы з версіі Vista. У якасці тэхналогіі распрацоўкі абраны .NET Framework 3.5 як найменш патрабавальны да ПЗ Windows з існуючых на дадзены момант версій. Падчас працы інфарматара паралельна выконваюцца некалькі модуляў, кожны з якіх вырашае сваю задачу. Модуль апытаць сістэмы eMedico з зададзенай перыядычнасцю вырабляе абнаўленне спісаў лекараў-спецыялістаў (экспертаў), спецыяльнасцяў і выдадзеных талонаў шляхам выканання запытаў па абароненаму HTTP-пратаколу. На аснове інфармацыі аб талонах модуль стварэння заданняў фармуе спісы па апавяшчэнні пацьентаў. У залежнасці ад выбранных каналаў абвесткі гэта могуць быць заданні па адпраўцы галасавых або SMS-паведамленняў.

Модуль актуалізацыі заданняў перыядычна апытае сістэму eMedico на прадмет актуальнасці талонаў: калі талон па нейкіх прычынах вызваліўся, то адпаведнае заданне на апавяшчэнне пацьента будзе выдаленае. Модуль выканання заданняў ажыццяўляе абзвон пацьентаў і адпраўку SMS-паведамленняў. Модуль адпраўкі вынікаў паведамляе сістэму eMedico аб ходзе абвесткі пацьентаў. Вынікі адпраўляюцца ў eMedico пасродкам HTTP-пратаколу па кожным конкретным талоне і канале абвесткі. Напрыклад: SMS-паведамленне адпраўлена, SMS-паведамленне дастаўлена, пацьент не зняў трубку, пацьент паклаў трубку падчас абвесткі, пацьент пацвердзіў прыход на прыём шляхам адпраўкі SMS-паведамлення, пацьент адмовіўся ад прыёму націкам на клавішу мабільнага тэлефона.

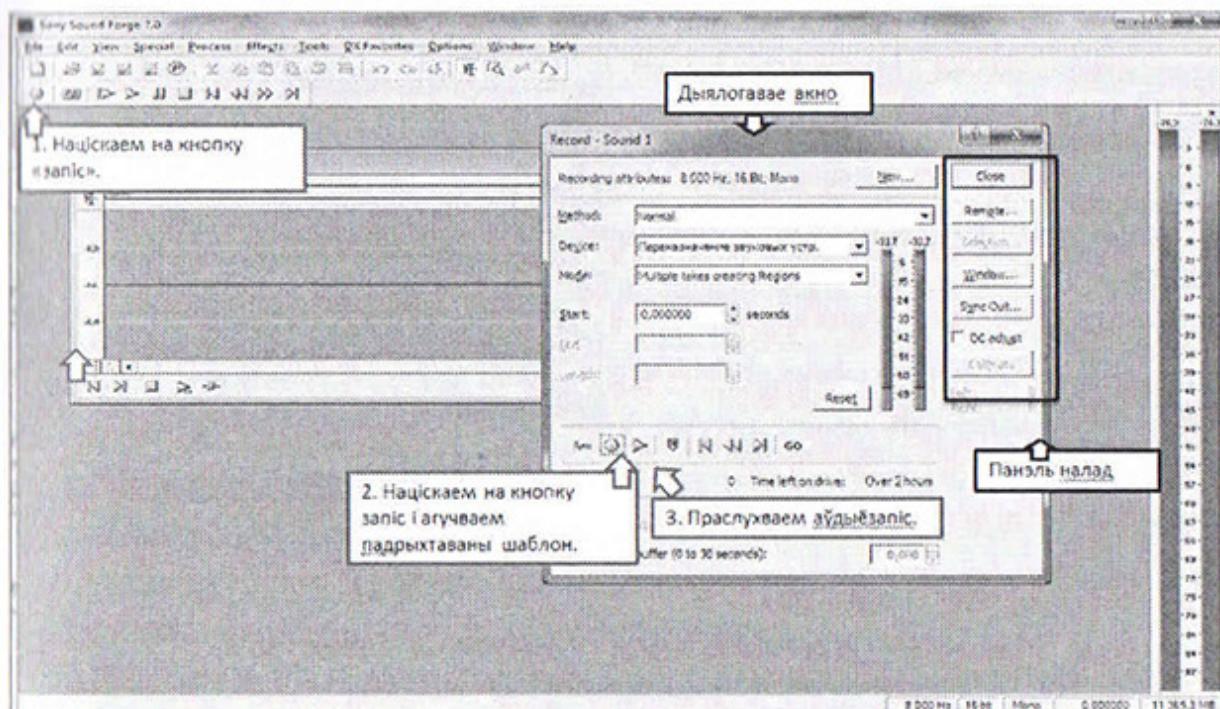
Для захоўвання дадзеных была абрана СКБД SQLite як бясплатнае, кампактнае і не патрабавальнае разгортвання дадатковага ПЗ рашэнне. Усе аўдыёзапісы захоўваюцца ў файлавай сістэме ў PCM-фармаце кГц, 16 біт на адлік для сумяшчальнасці з GSM-сеткамі. Інтэрфейс праграмы выкарыстоўвае тэхналогію WinForms. Прадугледжаны лакалізацыі на англійскую, рускую і беларускую мовы. Уся праца інфарматара пратакаліруецца пасродкам папулярнай бібліятэкі log4net з мэтай палягчэння адладкі і пошуку памылак у рэальных умовах эксплуатацыі.

2. Тэхналогія запісу маўленчых фраз для стварэння адвольных маўленчых паведамленняў сістэмы аўтаінфарматара

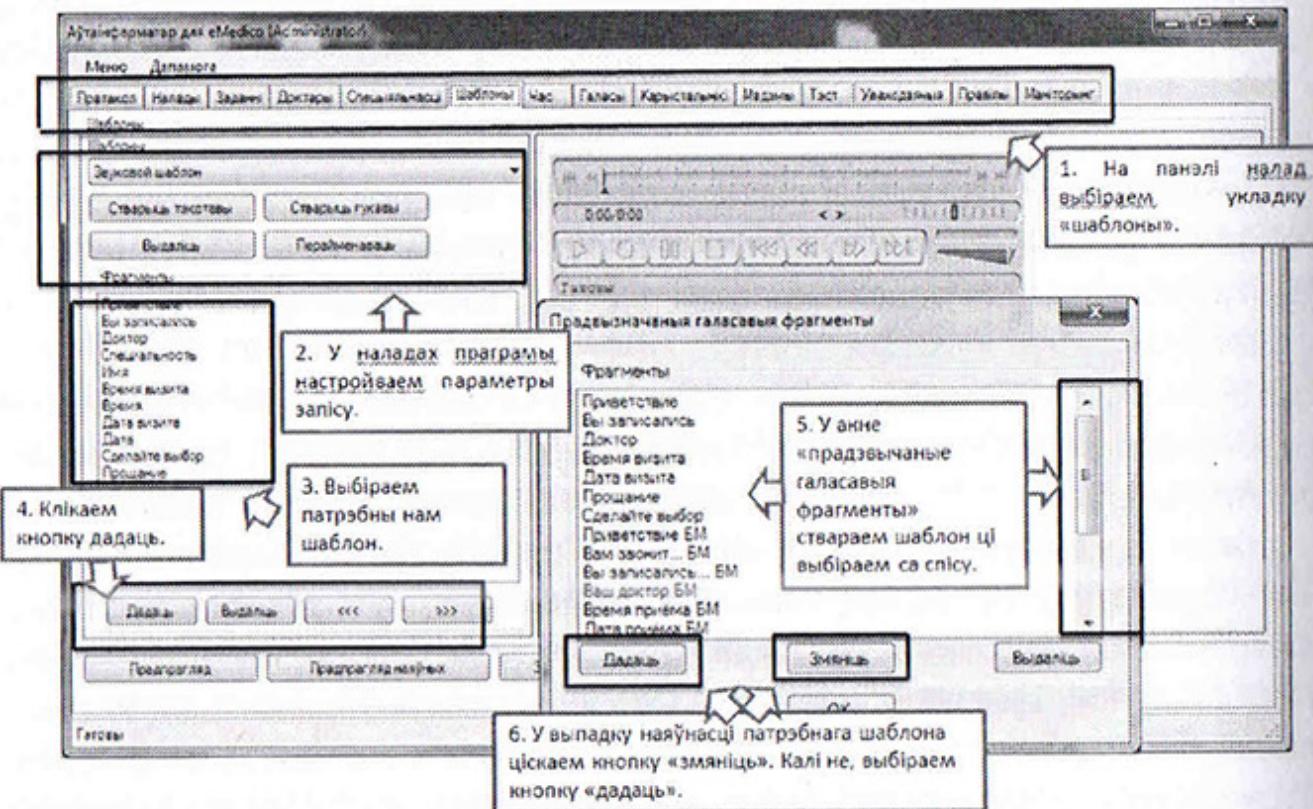
Перад лінгвістамі лабараторыі распазнавання і сінтэзу маўлення ўзнікла задача распрацоўкі механізма агучвання паведамленняў для аўтаінфарматара. На сённяшні момант мы маєм два варыянты агучвання галасавых фрагментаў: першапачатковы, ці пробны, і апошні, на базе якога зараз працуе аўтаінфарматар. Стварэнне дзвюх версій абумоўлена дапрацоўкай механізму аўдыезапіса, так як першапачатковы варыяント агучвання мае недахопы і створаны для далейшага паляпшэння якасці запісу.

Для запісу паведамленняў дыктары выкарыстоўвалі распрацаваную праграму аўтаінфарматара і праграму працы з аўдыёфайламі Sound Forge. Аўтаінфарматар надзелены механізмамі запісу асобных шаблонаў і ўбудавання гукавых файлаў. Першапачатковы варыянт атрымаўся шляхам запісу ў аўтаінфарматары. Але для паляпшэння яго якасці распрацоўшчыкі вырашылі выкарыстоўваць спецыялізаваную праграму Sound Forge, магчымасці якой дазваляюць запісваць як асобныя шаблоны, так і выразаць і склейваць фрагменты ў адзін шаблон. Абедзве праграмы простыя для выкарыстання.

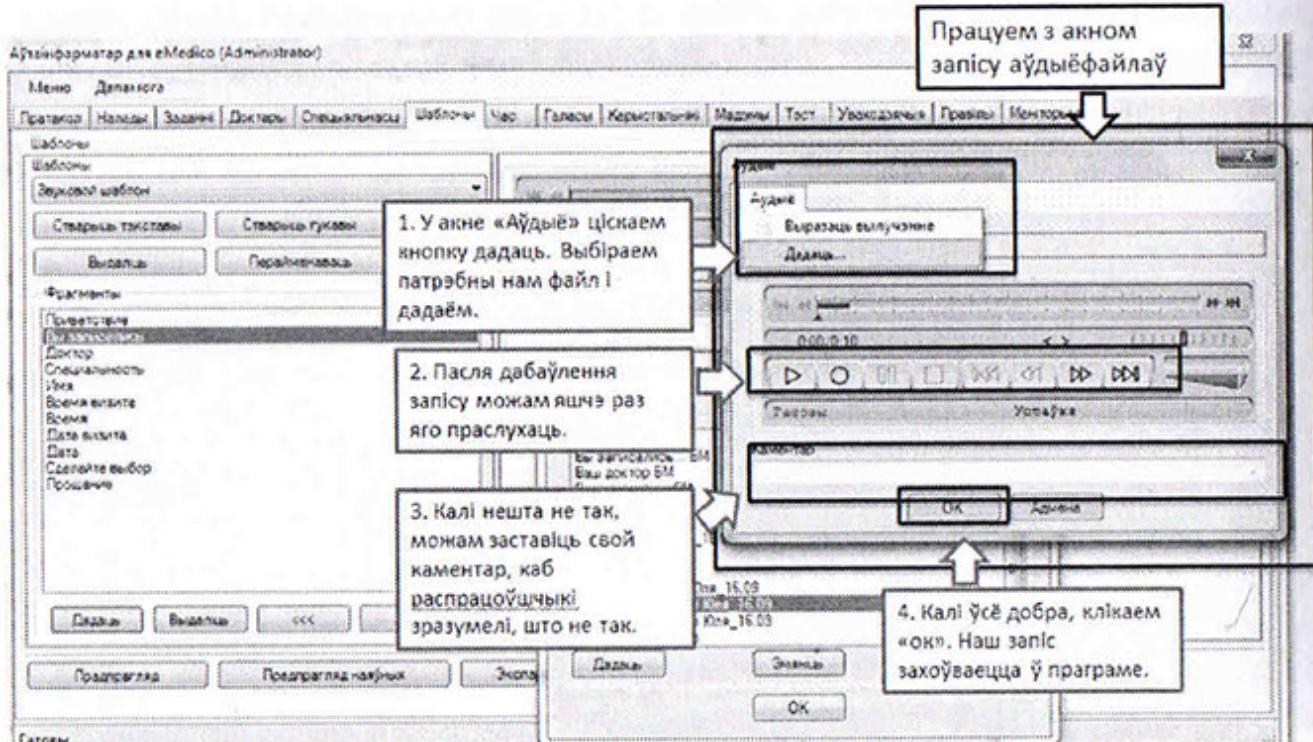
Усяго налічваецца 10 шаблонаў, якія агучваюцца па чарзе: вітанне, імя і прозвішча па бацьку доктара, спецыяльнасць, час прыёму, дата прыёму, фінальная частка і 3 варыянты пацверджання прыхода на прыём (пацвердженне, адмова, адмова ад напамінаў па тэлефону). Першапачаткова ўсе фразы начыталіся адной інтанацыяй у аўтаінфарматары. Паведамленні атрымаліся нескладаныя і плоха ўспрымаemyя на слых. Таму і спартэбілася распрацоўка новага алгарыту аўдыёзапісаў. Усе шаблоны былі падзелены на трох групы: шаблоны з сыходнай інтанацыяй еказу (вітанне, фінальная частка, пацверджанні), шаблоны з узыходнай інтанацыяй (доктар, час прыёму, дата прыёму) і шаблоны з сыходназузыходнай інтанацыяй (гадзіны-хвіліны, дата-месяц прыёму). У працэсе гуказапісу асобную ўвагу трэба звярнуць на ўмовы: якасць мікрофона, адсутнасць шуму і перашкод, добрыя налады праграмы. Пры ўлічванні ўсіх пералічаных пунктаў атрымліваюцца існуючыя паведамленні, якія на сённяшні момант выкарыстоўваюцца для тэставання праграмы.

Мал. 1. Працэс запісу шаблонаў у Sound Forge

Мал. 2. Алгарытм убдування запісаных фрагментай у аўтаінфарматар (першая частка)

Мал. 3. Алгарытм убдування запісаных фрагментай у аўтаінфарматар (другая частка)

Заключэнне

Распрацаваны інфарматар падчас тэставых выпрабаванняў на дзеяці добраахвотніках адпраўляю галасавыя і SMS-паведамленні пацыентам ў адпаведнасці з талонамі, забраніраванымі ў сістэме eMedico. Перад прамысловай эксплуатацыяй праграмы варта стабілізаваць раўналежную працу мадэмаў і ліквідаваць недахопы, выяўленыя ў працэсе групавога тэставання. Далейшае развіццё інфарматара прадугледжвае падтрымку новых мадэляў GSM-мадэмаў і пратаколаў, працу з апавяшчэннямі па электроннай пошце, сацыяльнымі сеткамі і іншымі сучаснымі каналамі сувязі.

1. Лобанов, Б. М. Статистические характеристики синтагматического членения предложений в приложении к синтезу выразительной речи по тексту / Б. М. Лобанов, Ю. С. Гецевич // Труды Международной конференции «Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии» (Диалог»2011), Бекасово 25–29 мая 2011, Вып. 10 (17).—М. : РГГУ, 2011.—С. 434–447.

2. Лобанов, Б. М. Об интонационной индивидуальности устного чтения сложных предложений / Б. М. Лобанов // Актуальные вопросы теоретической и прикладной фонетики.—М. : Московский государственный университет, 2014.—С. 463–473.

РЕАЛИЗАЦИЯ МЕТАЯЗЫКОВОЙ ФУНКЦИИ В ЖАНРЕ СПОРТИВНОГО РЕПОРТАЖА

Е. Е. Долбик

(Белорусский государственный университет)

Метаязыковая (металингвистическая) функция, по определению лингвистического энциклопедического словаря, относится к числу четырех базовых функций языка, наряду с коммуникативной, когнитивной и эмоциональной [1, с. 564]. Метакатегории обеспечивают осмысление высказывания относительно условий и условностей общения. К ним относятся смыслы говорения, называния, коммуникативные намерения, мотивы и цели речевого действия, речевого жанра, выполнение правил речевого поведения. Объектом квалификации в этих случаях является само высказывание или речевое поведение автора [3].

Как отмечает Н. Б. Мечковская, в метаязыковых комментариях говорящие могут оценивать слово или его уместность в речи, мотивировать свой выбор речения, подчеркнуть индивидуальные оттенки смысла [2, с. 30].